

Ogen en oren in het veld

Impactonderzoek Monumentenwacht
Noord-Brabant

Ogen en oren in het veld

Impactonderzoek Monumentenwacht
Noord-Brabant

Drs. M. Smulders

Drs. K. du Long

B. Koomen MSc

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van Monumentenwacht Noord-Brabant.

Auteurs

Drs. Mirjam Smulders, drs. Karin du Long en Bianca Koomen MSc

Publicatienummer

24181-01

Publicatiedatum

Juli 2025

Coverfoto

Monumentenwacht Noord-Brabant

© 2025 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding van het onderzoek	2
1.2	Doelstelling van het onderzoek	2
1.3	Methodiek	3
1.4	Leeswijzer	3
2	Theory of Change en Meetplan	4
3	Resultaten onderzoek abonnees	9
3.1	Opzet en werkwijze	9
3.2	Hoofddoel 1: Behoud van monumenten	9
3.2.1	Prioriteren preventief onderhoud	9
3.3	Hoofddoel 2: Sterke en onafhankelijke wegwijzer	16
3.3.1	Toegankelijke en betaalbare dienstverlening	16
3.3.2	Onafhankelijke dienstverlening	18
3.3.3	Bekendheid met de dienstverlening	19
3.4	Hoofddoel 3: Toekomstbestendige monumenten die bijdragen aan de energietransitie	21
4	Gesprekken met stakeholders	29
4.1	Relatie en samenwerking	29
4.2	Werk en werkwijze	30
4.3	Impact van monumentenbehoud	31
4.4	Financiële context en positie	32
4.5	Toekomstperspectief	33
5	Conclusies en aanbevelingen	34
5.1	Conclusies	34
5.2	Aanbevelingen	36
	Bijlage A: Achtergrondkenmerken vragenlijstonderzoek	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Monumentenwacht Noord-Brabant (MWNB) bestaat dit jaar 50 jaar. Al die tijd bieden zij monumenteigenaren ondersteuning en advies bij het behoud en onderhoud van hun monumenten. Zodat het Brabantse (gebouwde) erfgoed behouden blijft en kan worden doorgegeven aan volgende generaties. Dankzij subsidie van de provincie kan MWNB haar diensten tegen een lager tarief aanbieden en zo meer monumenteigenaren bedienen. Wellicht ook monumenteigenaren die anders geen hulp zouden inschakelen. MWNB heeft, net als andere gesubsidieerde erfgoed-organisaties, van de provincie een bezuiniging opgelegd gekregen van 11%, verspreid over enkele jaren. Dit heeft mogelijk grote gevolgen voor haar dienstverlening.

1.2 Doelstelling van het onderzoek

Monumentenwacht Noord-Brabant wil graag in een impactonderzoek expliciet maken wat de meerwaarde van haar werk is. Het gaat dan zowel om de impact van haar werk op de instandhouding van de monumenten zelf, als om de impact van het gebouwde erfgoed op thema's als omgevingskwaliteit en leefomgeving.

De vraagstelling van dit impactonderzoek is zodoende tweeledig:

- 1 Directe impact MWNB: Wat is de impact van het werk van Monumentenwacht Noord-Brabant?** Vragen die daarbij aan bod zullen komen, zijn bijvoorbeeld: Waarom zijn monumenteigenaren lid van MWNB? Hoe dragen de periodieke inspecties bij aan de instandhouding van monumenten van abonnees? In hoeverre worden de adviezen van de Monumentenwacht opgevolgd?
- 2 Indirecte impact MWNB: Wat is de impact van (de instandhouding van) monumenten op de fysieke en sociale leefomgeving?** Deze vraag is door keuzes van opdrachtgever zijdelings aan bod gekomen. Een literatuurstudie naar deze vraag is vanwege de afbakening in voorliggend onderzoek niet uitgevoerd. In de gesprekken met stakeholders is de vraag zijdelings aan bod gekomen.

1.3 Methodiek

Impactonderzoek vraagt meestal om een multimethod-aanpak. Dit houdt in dat verschillende verbanden of vragen met verschillende onderzoeksmethoden worden onderzocht. Deze methoden leveren dan ook verschillende soorten resultaten op zoals cijfermatige (kwantitatieve informatie) en verhalende (kwalitatieve informatie).

Dit onderzoek omvat de volgende onderzoeksonderdelen:

- Theory of Change en meetplan
- Kwantitatief vragenlijstonderzoek abonnees MWNB
- Stakeholderanalyse na groepsgesprekken

Voor het kwantitatief vragenlijstonderzoek is ervoor gekozen om alleen abonnees van MWNB te bevrage, immers deze doelgroep konden we via het e-mailadres zoals bekend bij MWNB uitnodigen voor deelname aan het onderzoek. Voor het in beeld brengen van verschillen tussen status van het monument van abonnees versus niet-abonnees en daarmee ook het meten van de impact van MWNB, is een breder populatieonderzoek nodig (immers van niet-abonnees zijn geen contactgegevens bekend).

1.4 Leeswijzer

In dit rapport zijn de resultaten van het impactonderzoek Monumentenwacht Noord-Brabant weergegeven. In hoofdstuk 2 beschrijven we de Theory of Change en het meetplan van het onderzoek. In hoofdstuk 3 komen de resultaten van het vragenlijstonderzoek onder abonnees van MWNB aan de orde. In hoofdstuk 4 leest u de analyse van groepsgesprekken met stakeholders en in het slothoofdstuk komen de conclusies en aanbevelingen terug.

Opmerking bij de tabellen

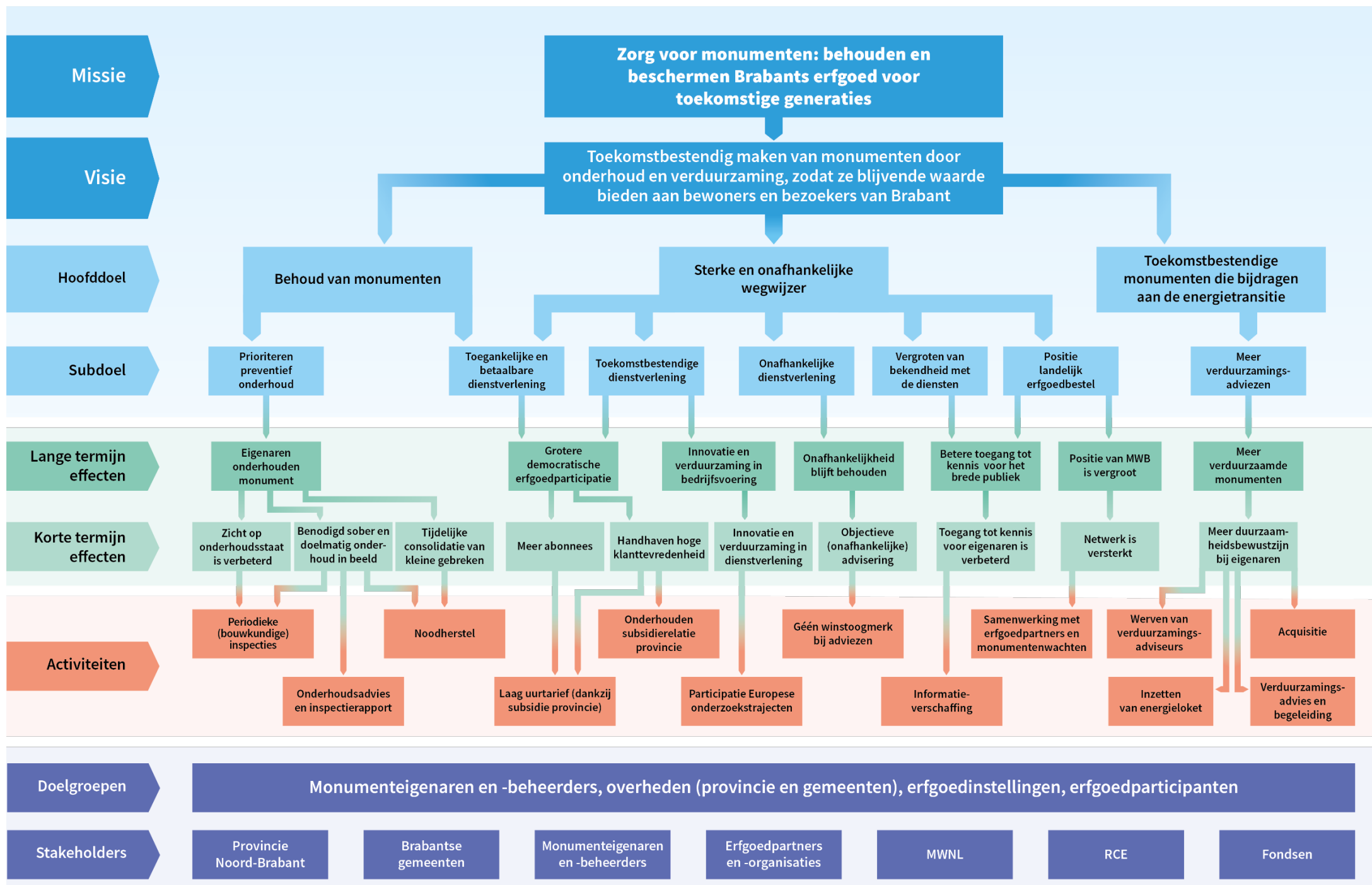
- **In in de tabellen** staat voor het aantal respondenten dat een bepaalde vraag heeft ingevuld. Respondenten die [weet niet / geen mening] hebben ingevuld of de vraag hebben overgeslagen, zijn hierin dus niet meegenomen.
- Bij de vragen waarbij een kleine groep respondenten (< 50) de vraag beantwoord heeft, zijn de resultaten in absolute aantallen opgenomen in plaats van in percentage. Dit is steeds vermeld in de bovenste regel van de tabel.

2 Theory of Change en Meetplan

Op basis van beleidsdocumenten en jaarverslagen is de Theory of Change, de ToC samengesteld. In de ToC onderscheiden we missie en visie, hoofd- en subdoelen en korte en langetermijneffecten die Monumentenwacht Noord-Brabant wil realiseren. Ook onderscheiden we in de ToC de concrete activiteiten die MWNB uitvoert om dit alles te realiseren.

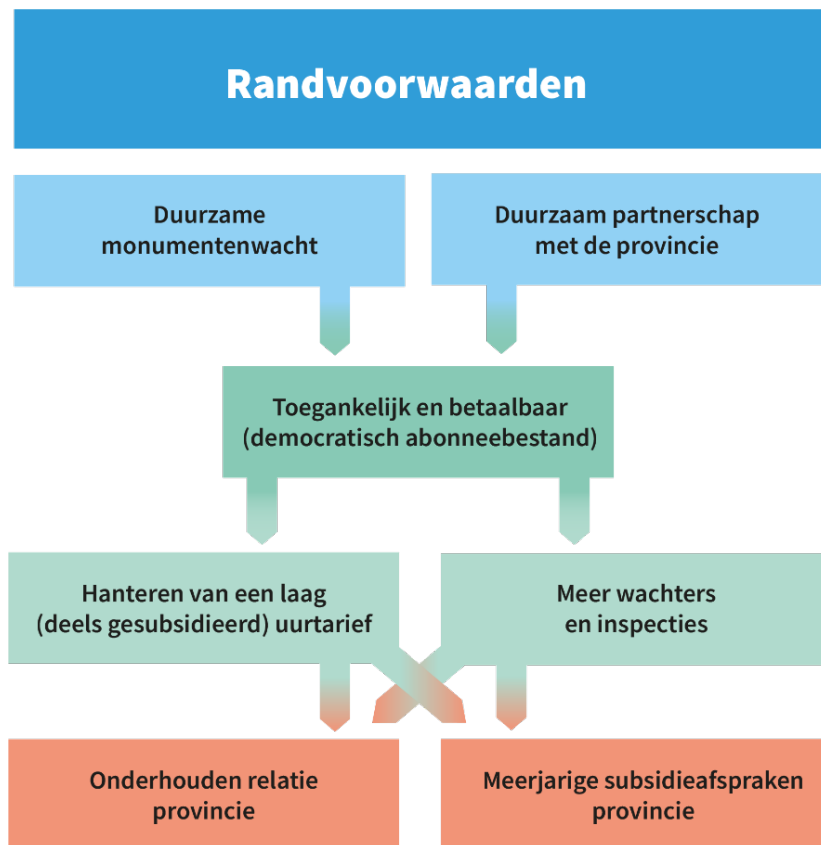
Vervolgens zijn we met MWNB in gesprek gegaan over de concept ToC. Op basis van deze gesprekken zijn er items aangepast, geschrapt en toegevoegd en is de uiteindelijke ToC samengesteld. De gehele ToC is opgenomen op de volgende pagina, en is [online beschikbaar als pdf](#).

Theory of Change – Monumentenwacht Noord-Brabant

Naast deze weergave van inhoudelijke activiteiten en ambities zijn er ook randvoorwaarden benoemd:

Figuur 2. ToC Randvoorwaarden

Door in de veranderpaden van de ToC van beneden naar boven te kijken, vanuit de activiteiten, hebben de we belangrijkste vragen over impact van de activiteiten opgespoord. Na enkele gesprekken over het meetplan, is bepaald welke indicatoren we gaan meten en met welke methode. Sommige vragen zijn uitdrukkelijk in de groepsgesprekken aan de orde gekomen, andere in het vragenlijstonderzoek onder abonnees van MWNB.

Het meetplan is opgenomen op de volgende pagina's en is [online beschikbaar als pdf-bestand](#).

Hoofddoel	Subdoel	Lange termijn effecten (> 2026)	Meetbare indicator lange termijn effect	Meet-instrument	Door wie?	Korte termijn effecten (2025)	Meetbare indicator korte termijn effect	Meet-instrument	Door wie?	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten	Meetinstrument	Door wie?
Behoud van monumenten	Prioriteren preventief onderhoud	Eigenaren onderhouden monument beter	Onderhoudsstaat monumenten van abonnees (perceptie)	Vragenlijst onder abonnees	P&T	Zicht op onderhoudsstaat is verbeterd	% abonnees dat vindt dat zicht op algemene onderhoudsstaat dankzij diensten MWNB is verbeterd	Vragenlijst onder abonnees	P&T	Periodieke (bouwkundige) inspecties	Aantal periodieke inspecties/opgestelde inspectierapporten	Inspectierapporten	MWNB
	Casuïstiek vergelijkend in de tijd obv inspectie-rapporten		MWNB	Benodigd sober en doelmatig onderhoud in beeld	% abonnees dat dankzij inspectierapport weet wat er de komende jaren aan onderhoud moet gebeuren	Vragenlijst onder abonnees	P&T	Onderhouds-advies en inspectierapport	% abonnees dat dankzij inspectierapport weet wat er de komende jaren aan onderhoud moet gebeuren		Vragenlijst onder abonnees	P&T	
	Daadwerkelijk uitgevoerd onderhoud		Vragenlijst onder abonnees	P&T	Tijdelijke consolidatie van kleine gebreken	% waarbij noodherstel is uitgevoerd tijdens inspectie (omdat dat nodig was)	Vragenlijst onder abonnees	P&T	Noodherstel		% waarbij noodherstel is uitgevoerd tijdens inspectie (omdat dat nodig was)	Vragenlijst onder abonnees	P&T
Sterke en onafhankelijke wegwijzer	Toegankelijke en betaalbare dienstverlening	Grotere democratische erfgoed-participatie	Aantal abonnees moment X vs. moment Y (bijv. 2024 vs 2030)	Registratiedata	MWNB	Meer abonnees	Aantal abonnees op moment X vs. Moment Y (bijv. 2024, 2023, 2022)	Registratiedata	MWNB	Laag uurtarief (dankzij subsidie provincie)	Tevredenheid van abonnees over prijs-kwaliteit verhouding	Vragenlijst onder abonnees - incl. KTO vragen	P&T
	Toekomst-bestendige dienstverlening		Innovatie en verduurzaming in bedrijfsvoering	Inzet van elektrische bussen + nieuwe inspectiemiddelen (3d-scan) - % inspecties waarbij middelen zijn ingezet	Interne uitvraag MWNB	MWNB	Innovatie en verduurzaming in dienstverlening	Digitalisering van het inspectieproces - % inspecties waarbij dit wordt gedaan	Interne uitvraag MWNB		MWNB	Onderhouden subsidierelatie provincie	Tevredenheid PNB over rol en impact van MWNB
	Onafhankelijke dienstverlening	Onafhankelijkheid blijft behouden	Ervaren onafhankelijkheid MWNB onder abonnees	Vragenlijst onder abonnees	P&T	Objectieve (onafhankelijke) advisering	Ervaren onafhankelijkheid MWNB onder abonnees	Vragenlijst onder abonnees	P&T	Geen winsttoegmerk bij adviezen	-	-	-
	Vergroten van bekendheid met de diensten	Betere toegang tot kennis voor het brede publiek	Bekendheid van dienstverlening onder abonnees	Vragenlijst onder abonnees	P&T		Toegang tot kennis voor eigenaren is verbeterd	Ervaren toegankelijkheid informatie onder abonnees	Vragenlijst onder abonnees		P&T	Informatie-verschaffing	Toegankelijkheid van inhoudelijke onderhoudsexpertise, zoals de externe uitvoeringsrichtlijnen (onderhoudswijzer)
	Positie landelijk erfgoedbestel versterken	Positie van MWNB is vergroot	Bekendheid van MWNB bij landelijke partijen	Uitvraag onder landelijke partijen	MWNB	Netwerk is versterkt		Voorbeelden van samenwerkings-projecten	Beschrijving	MWNB	Samenwerking met erfgoed-partners en monumenten-wachten		Voorbeelden van samenwerkings-projecten
											Beschrijving	MWNB	

Hoofddoel	Subdoel	Lange termijn effecten (> 2026)	Meetbare indicator lange termijn effect	Meet-instrument	Door wie?	Korte termijn effecten (2025)	Meetbare indicator korte termijn effect	Meet-instrument	Door wie?	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten	Meetinstrument	Door wie?
Toekomst-bestendige monumenten die bijdragen aan de energietransitie	Meer verduurzamingsadviezen	Meer verduurzaamde monumenten	% (of aantal) verduurzaamde momenten onder opdrachtgevers VDZ	Enquête PNB onder eigenaren die een verduurzamingsadvies hebben gehad	PNB	Meer duurzaamheidsbewustzijn bij eigenaren	Aantal verduurzamingsadviezen	Registratiedata aantal adviezen	MWNB	Inzetten van energieloket	Aantal clicks op website energieloket	Registratiedata	MWNB
											Tevredenheid over informatie op website	Enquête PNB onder eigenaren die een verduurzamingsadvies hebben gehad	PNB
											Aantal aangevraagde verduurzamingsadviezen via contactformulier, mail en telefonisch	Registratiedata / interne uitvraag MWNB	MWNB
											Aantal adviseurs moment x vs. Moment y	Registratiedata	MWNB
											Aantal verduurzamingsadviezen (% onder abonnees)	Registratiedata aantal adviezen	MWNB
							Ervaren bewustzijn bij abonnees	Vragenlijst onder abonnees	P&T	Acquisitie	Voorbeelden van acquisitie activiteiten of campagnes	Beschrijving	MWNB

3 Resultaten onderzoek abonnees

3.1 Opzet en werkwijze

In het vragenlijstonderzoek onder abonnees hebben we de meetbare indicatoren (lange termijneffect, korte termijneffect en activiteiten) in vragen geoperationaaliseerd en aan abonnees voorgelegd. Alle ruim 1.800 abonnees zijn via e-mail uitgenodigd voor het invullen van een online vragenlijst. Het veldwerk vond plaats van 20 mei tot en met 14 juni 2025. In totaal hebben 387 abonnees de vragenlijst ingevuld, dat is een respons van 21%. In bijlage A zijn de achtergrondkenmerken van deze respondenten weergegeven. We zien dat de responsgroep naar verdeling kenmerken ‘aantal monumenten’, ‘beschermingsstatus monument’, ‘type monument’ en verdeling naar regio’s in grote lijnen overeenkomt met de totale groep van abonnees van MWNB.

3.2 Hoofddoel 1: Behoud van monumenten

3.2.1 Prioriteren preventief onderhoud

Binnen het hoofddoel Behoud van monumenten hebben we in de Theory of Change 1 subdoel onderscheiden: **Subdoel 1: Prioriteren preventief onderhoud**

Binnen dit subdoel zijn onderstaande lange en korte termijn effecten en activiteiten onderscheiden:

Tabel 1. Indicatoren gemeten via vragenlijstonderzoek abonnees, behorend bij hoofddoel 1: Behoud monumenten / subdoel: Prioriteren preventief onderhoud

Lange termijn effecten (> 2026)	Meetbare indicator lange termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
Eigenaren onderhouden monument beter	Onderhoudsstaat monumenten van abonnees (perceptie)	n.v.t.	n.v.t.
	Daadwerkelijk uitgevoerd onderhoud	n.v.t.	n.v.t.

Korte termijn effecten (2025)	Meetbare indicator korte termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
Zicht op onderhoudsstaat is verbeterd	% abonnees dat vindt dat zicht op algemene onderhoudsstaat dankzij diensten MWNB is verbeterd	n.v.t.	n.v.t.
Benodigd sober en doelmatig onderhoud in beeld	% abonnees dat dankzij inspectierapport weet wat er de komende jaren aan onderhoud moet gebeuren	Onderhoudsadvies en inspectierapport	% abonnees dat dankzij inspectierapport weet wat er de komende jaren aan onderhoud moet gebeuren
Tijdelijke consolidatie van kleine gebreken	% waarbij noodherstel is uitgevoerd tijdens inspectie (omdat dat nodig was)	Noodherstel	% waarbij noodherstel is uitgevoerd tijdens inspectie (omdat dat nodig was)

In de vragenlijst is de volgende toelichting gegeven:

De basistaak van Monumentenwacht Noord-Brabant is het regelmatig inspecteren en rapporteren over de onderhoudstoestand van de aangesloten monumenten, en het tijdens deze inspecties uitvoeren van doeltreffend noodherstel.

Tabel 2. Vraag 5: Heeft Monumentenwacht Noord-Brabant een inspectie uitgevoerd van uw monument? (n = 387)

Antwoord	%
Ja, minder dan twee jaar geleden	88
Ja, langer dan twee jaar geleden	11
Nee, nog nooit	1

Een grote meerderheid van de respondenten heeft in de afgelopen twee jaar een inspectie gehad van Monumentenwacht Noord-Brabant (88%). Bij ongeveer één op de tien respondenten heeft Monumentenwacht Noord-Brabant langer dan twee jaar geleden een inspectie uitgevoerd (11%). Bij slechts 1% van de respondenten is er nog nooit een inspectie uitgevoerd.

De resultaten op de volgende vragen zijn alleen gebaseerd op de respondenten die bovenstaande vraag met 'ja' hebben beantwoord.

Tabel 3. Vraag 6: Wat voor type inspectie heeft Monumentenwacht Noord-Brabant uitgevoerd? Meerdere antwoorden mogelijk. (n = 383)*

Antwoord	%
Bouwkundige inspectie	96
Inspectie van historisch interieur	3
Archeologische inspectie	1
Dat weet ik niet	2

*Alleen voorgelegd aan abonnees waarbij een inspectie is uitgevoerd.

In bijna alle gevallen ging het om een bouwkundige inspectie (96%). Bij slechts een aantal respondenten was het een inspectie van het historisch interieur (3%) of ging het om een archeologische inspectie (1%).

Tabel 4. Vraag 7: Wat vond u van het inspectierapport dat u van Monumentenwacht Noord-Brabant heeft ontvangen? (%)*

Antwoord	n	Helemaal eens	Eens	Niet eens, niet oneens	Oneens	Helemaal oneens
Door het inspectierapport weet ik (beter) wat de onderhoudsstaat van mijn monument is.	378	57	38	5	0	1
Door het inspectierapport weet ik wat er de komende jaren aan onderhoud gepleegd moet worden aan mijn monument.	376	51	43	4	1	1

*Alleen voorgelegd aan abonnees waarbij een inspectie is uitgevoerd.

Vervolgens vroegen we respondenten naar hun mening over het inspectierapport. Over het algemeen zijn de respondenten van mening dat het inspectierapport hen (beter) zicht geeft op de huidige onderhoudsstaat van hun monument. Bijna alle respondenten zijn het hier (helemaal) mee eens (94%). Ook zijn bijna alle respondenten van mening dat het inspectierapport inzicht biedt in wat er de komende jaren aan onderhoud gepleegd moet worden (tevens 94%). Over zowel het zicht op de huidige als op de toekomstige onderhoudsstaat is 6% van de respondenten neutraal of van mening dat hier geen zicht op wordt geboden.

Tabel 5. Vraag 9: Hoe tevreden of ontevreden bent u (over het algemeen bezien) over de kwaliteit van het inspectierapport? (% / n = 379)*

Antwoord	Zeerv tevreden	Tevreden	Zowel tevreden als ontevreden	Ontevreden	Zeerv ontevreden
Tevredenheid over kwaliteit inspectierapport	46	49	4	1	0

*Alleen voorgelegd aan abonnees waarbij een inspectie is uitgevoerd.

Bijna alle respondenten zijn (zeer) tevreden over de kwaliteit van het inspectierapport dat zij vanuit Monumentenwacht Noord-Brabant hebben ontvangen. 46% van de respondenten is hierover zelfs zeer tevreden. Verder staat 4% van de respondenten neutraal hier tegenover en is 1% ontevreden over de kwaliteit van het inspectierapport. Twee respondenten lichtten in een open vraag toe waarom ze hierover ontevreden waren. De antwoorden op alle open vragen zijn in een afzonderlijk document geanonimiseerd aan Monumentenwacht Noord-Brabant aangeleverd.

Tabel 6. Vraag 11: Voert u over het algemeen de onderhoudsadviezen uit die in het inspectierapport zijn opgenomen? (n = 383)*

Antwoord	%
Ja, in zijn geheel	27
Ja, gedeeltelijk	68
Nee	2
Dat weet ik (nog) niet	3

*Alleen voorgelegd aan abonnees waarbij een inspectie is uitgevoerd.

Ruim een kwart van de respondenten voert alle onderhoudsadviezen uit het inspectierapport uit (27%). De meeste respondenten (68%) geven aan dat zij deze onderhoudsadviezen gedeeltelijk uitvoeren (68%). Slechts een kleine groep respondenten geeft aan deze adviezen niet uit te voeren (2%) of nog niet te weten of zij dit gaan doen (3%).

Tabel 7. Vraag 12: Hanteert u daarbij (onderhoudsadvies) de tijdsplanning zoals in het inspectierapport is weergegeven onder het kopje ‘Aanbevolen werkzaamheden’? (n =102)*

Antwoord	%
Ja	73
Nee	12
Dat weet ik niet	16

*Vraag alleen voorgelegd aan respondenten die de onderhoudsadviezen uit het inspectierapport in zijn geheel uitvoeren.

Van diegenen die de onderhoudsadviezen uit het inspectierapport in zijn geheel uitvoeren, geeft ongeveer drie kwart van de respondenten aan dat zij hierbij de tijdsplanning hanteren zoals geadviseerd in het inspectierapport (73%). 12% van de respondenten wijkt af van deze voorgestelde tijdsplanning, en 16% geeft aan nog niet te weten of zij dit zullen hanteren.

Vraag 13: Kunt u toelichten waarom u deze planning niet aanhoudt?

11 respondenten gaven een antwoord op de vraag waarom zij afwijken van de voorgestelde planning voor onderhoud. Daarbij zijn diverse antwoorden gegeven zoals dat het niet altijd financieel haalbaar is wat wordt geadviseerd, of omdat het niet past in een bestaande onderhoudsplanning. *“Soms is onze eigen tijdsplanning korter dan die van het inspectierapport. Soms iets langer als een deskundige aangeeft dat het iets langer mag of kan wachten.”*

Tabel 8. Vraag 14: Waarom kiest u ervoor om het geadviseerde onderhoud gedeeltelijk of niet uit te (laten) voeren? Meerdere antwoorden mogelijk. (n = 267)*

Antwoord	%
Het past (nog) niet in het meerjarenonderhoudsplan / het is voor een ander jaar gepland	60
Ik heb er op dit moment geen financiële middelen voor	28
Ik vind het onderhoud te duur	14
Het is me niet duidelijk hoe ik het onderhoud uit moet (laten) voeren / het advies op moet volgen	9
Ik ben het niet eens met het advies	4
Ik vind het advies niet duidelijk	1
Een andere reden	20

*Vraag alleen voorgelegd aan respondenten die de onderhoudsadviezen uit het inspectierapport gedeeltelijk of niet uitvoeren.

Van de respondenten die het geadviseerde onderhoud niet of gedeeltelijk uit (laten) voeren, geeft een ruime meerderheid aan dat het advies (nog) niet past in het meerjarenonderhoudsplan of dat het voor een ander jaar gepland staat (60%). Verder geeft ongeveer een kwart aan hier momenteel niet de financiële middelen voor te hebben (28%).

20% gaf een andere reden om het geadviseerde onderhoudswerk niet of gedeeltelijk uit te voeren. 53 respondenten lichtten hun antwoord toe. Er zijn diverse andere redenen genoemd zoals het niet kunnen vinden van een vakman of aannemer om het geadviseerde onderhoud uit te voeren of omdat respondenten sommige geadviseerde zaken nog niet urgent genoeg vinden om aan te pakken.

Tabel 9. Vraag 15: Heeft Monumentenwacht Noord-Brabant tijdens de inspectie (kleine) herstel- en onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd? (n = 381)*

Antwoord	%
Ja	72
Nee	20
Dat weet ik niet (meer)	8

*Alleen voorgelegd aan abonnees waarbij een inspectie is uitgevoerd.

Bij ongeveer drie kwart van de respondenten zijn tijdens de inspectie ook (kleine) herstel- en onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd (72%). Bij een vijfde van de respondenten is dit niet gebeurd (20%).

Tabel 10. Vraag 16: In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)*

Antwoord	n	Helemaal eens	Eens	Niet eens, niet oneens	Oneens	Helemaal oneens
a. Door de inspecties en adviezen van Monumentenwacht Noord-Brabant is de staat van mijn monument in de afgelopen jaren verbeterd.	370	28	49	19	2	1
b. Als Monumentenwacht Noord-Brabant mijn monument niet had geïnspecteerd was het monument minder goed onderhouden.	372	22	43	20	12	3
c. Monumentenwacht Noord-Brabant stimuleert mij om mijn monument (sober en doelmatig) te onderhouden.	378	28	54	11	5	2

*Alleen voorgelegd aan abonnees waarbij een inspectie is uitgevoerd.

Ongeveer drie kwart van de respondenten is van mening dat de adviezen en inspecties van Monumentenwacht Noord-Brabant de afgelopen jaren hebben bijgedragen aan de verbetering van hun monument (77% helemaal (eens)). Een vijfde staat neutraal hier tegenover (19%).

Verder zien we dat ongeveer twee derde van de respondenten (sterk) van mening is dat hun monument minder goed onderhouden zou zijn als Monumentenwacht Noord-Brabant geen inspecties had uitgevoerd (65%). Een vijfde is het hiermee niet eens maar ook niet oneens (20%). Verder is 12% van de respondenten het oneens met deze stelling, 3% is het zelfs helemaal mee oneens. Tot slot zien we dat een ruime meerderheid van mening is dat Monumentenwacht Noord-Brabant hen stimuleert om hun monument (sober en doelmatig) te onderhouden (82%). 11% van de respondenten is het niet eens maar ook niet oneens hiermee.

Vraag 17: Waarom bent u het (helemaal) oneens met de stelling(en)? Kunt u uw antwoord hieronder kort toelichten?

54 respondenten gaven aan waarom zij het (helemaal) oneens waren met een of meerdere stellingen. Diverse antwoorden worden gegeven zoals dat het pand sowieso onderhouden wordt en dat de eigenaar zelf voor herstel monument of onderhoud heeft gekozen, los van de adviezen in het inspectierapport.

“Omdat alle gebouwen bij ons in het Meerjarenonderhoudsplan zijn opgenomen en toch wel onderhoud krijgen. Het zijn de details die het monumenten rapport weergeven en hiermee onderhoud nog meer verbeteren.”

“Ik wil zelf ook mijn woning goed onderhouden, ook al inspecteerde Monumentenwacht het niet. Nu krijg ik wel advies of ondersteuning.”

“Zonder de inspectie zou de staat van het gebouw niet minder goed zijn.”

“Als monument eigenaar heb je in principe zelf de verantwoordelijkheid om het goed te onderhouden. Natuurlijk geven de rapportages van de MWNB extra hulp waaraan je je budget besteed, ik zie het rapport dus meer als een hulpmiddel en niet als stimulans.”

Tabel 11. Vraag 18: Heeft u in de afgelopen 5 jaar onderhouds- of restauratiesubsidie aangevraagd voor uw monument? (n = 384)

Antwoord	%
Ja	56
Nee	44

Iets meer dan de helft van de respondenten heeft in de afgelopen vijf jaar een onderhouds- of restauratiesubsidie aangevraagd voor hun monument (56%).

Tabel 12. Vraag 19: Heeft u voor deze aanvraag het inspectierapport van Monumentenwacht Noord-Brabant gebruikt? (n = 216)*

Antwoord	%
Ja	72
Nee	21
Dat weet ik niet (meer)	7

*Alleen voorgelegd aan abonnees die een onderhouds- of restauratiesubsidie hebben aangevraagd.

Een ruime meerderheid van 72% heeft voor deze aanvraag gebruik kunnen maken van het inspectierapport van Monumentenwacht Noord-Brabant, 21% heeft dat niet voor de aanvraag gebruikt.

Resultaten hoofddoel Behoud van monumenten

• Prioriteren preventief onderhoud

De meeste respondenten (94%) weten door de inspectie van MWNB wat de onderhoudsstaat van hun monument is en ook wat er komende jaren aan onderhoud moet gebeuren. De tevredenheid over de kwaliteit van het inspectierapport is hoog: 95% is hierover (zeer) tevreden.

Ruim een kwart (27%) voert adviezen in geheel uit, 68% gedeeltelijk: dat ligt voornamelijk aan het feit dat onderhoud nog niet in het meerjarenonderhoudsplan past of voor een ander jaar gepland is (60%) of er geen financiële middelen voor zijn (28%). Ook het niet kunnen vinden van een vakman of aannemer is een vaker genoemde reden om onderhoud uit te (moeten) stellen.

Bij meer dan drie kwart (77%) is door inspecties en adviezen van MWNB de staat van het monument in de afgelopen jaren verbeterd. Ook geeft 65% aan dat het monument minder goed zou zijn onderhouden zonder de inspecties van MWNB.

4 op de 5 respondenten (82%) is van mening dat Monumentenwacht Noord-Brabant hen stimuleert om hun monument (sober en doelmatig) te onderhouden.

56% heeft een onderhouds- of restauratiesubsidie aangevraagd voor hun monument. En 72% van hen heeft het inspectierapport gebruikt voor deze aanvraag.

Tot slot wordt er door de inspecteurs bij bijna drie kwart (72%) van de inspecties ook kleine herstel- en onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

3.3 Hoofddoel 2: Sterke en onafhankelijke wegwijzer

Het 2e hoofddoel van Monumentenwacht Noord-Brabant is het zijn van een sterke en onafhankelijke wegwijze voor abonnees. Daarbinnen hebben we in de TOC nog een subdoel onderscheiden: toegankelijke en betaalbare dienstverlening. Daarover hebben we in abonnees enkele vragen voorgelegd.

3.3.1 Toegankelijke en betaalbare dienstverlening

Tabel 13. Indicatoren gemeten via vragenlijstonderzoek abonnees, behorend bij hoofddoel 2: Sterke en onafhankelijke wegwijzer / subdoel: Toegankelijke en betaalbare dienstverlening

Lange termijn effecten (> 2026)	Meetbare indicator lange termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t

Korte termijn effecten (2025)	Meetbare indicator korte termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
Handhaven hoge klanttevredenheid	% (zeer) tevredenheid onder abonnees mbt dienstverlening	Laag uurtarief (dankzij subsidie provincie)	Tevredenheid van abonnees over prijs-kwaliteit verhouding

Gemiddeld waarden de respondenten de prijs-kwaliteitverhouding van de inspectie en het inspectierapport met een ruim voldoende: 8,2. 14% van de respondenten geeft zelfs een 10 als rapportcijfer. Verder geeft 69% van hen een 8 of een 9 en 15% een 6 of een 7.

Tabel 14. Vraag 20: Met welk rapportcijfer (van 1 tot en met 10) beoordeelt u de prijs-kwaliteitverhouding van de inspectie en het inspectierapport? (n = 383)

Rapportcijfer	5 of lager	6 of 7	8 of 9	10
8,2	3%	15%	69%	14%

Vraag 21: U heeft een onvoldoende (1 t/m 5) gegeven. Kunt u hieronder kort toelichten waarom u de prijs-kwaliteitverhouding van de inspectie onvoldoende vindt?

8 respondenten gaven een toelichting: enkelen vinden de ureninzet voor het inspectierapport te hoog en sommigen konden hier iets over zeggen omdat ze nog geen rapport hadden ontvangen.

Tabel 15. Vraag 22: In hoeverre bent u tevreden of ontevreden over de dienstverlening van Monumentenwacht Noord-Brabant? (n = 383)

Antwoord	Zeerv tevreden	Tevreden	Zowel tevreden als ontevreden	Ontevreden	Zeerv ontevreden
Tevredenheid over dienstverlening van Monumentenwacht Noord-Brabant	46%	48%	6%	0%	0%

Bijna alle respondenten zijn tevreden over de dienstverlening van Monumentenwacht Noord-Brabant. Ongeveer de helft is tevreden (48%), 46% geeft zelfs aan zeer tevreden te zijn over deze dienstverlening. 6% van de respondenten is zowel tevreden als ontevreden over de dienstverlening.

3.3.2 Onafhankelijke dienstverlening

Een 2^e subdoel binnen hoofddoel Sterke en onafhankelijke wegwijzer, is het bieden van onafhankelijke dienstverlening. Daarover legden we ook enkele vragen aan abonnees voor.

Tabel 16. Indicatoren gemeten via vragenlijstonderzoek abonnees, behorend bij hoofddoel 2: Sterke en onafhankelijke wegwijzer / subdoel: Onafhankelijke dienstverlening

Lange termijn effecten (> 2026)	Meetbare indicator lange termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
Onafhankelijkheid blijft behouden	Ervaren onafhankelijkheid MWNB onder abonnees	Géén winst oogmerk bij adviezen	n.v.t.

Korte termijn effecten (2025)	Meetbare indicator korte termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
Objectieve (onafhankelijke) advisering	Ervaren onafhankelijkheid MWNB onder abonnees	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 17. Vraag 24: In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stelling? (n = 372)

Stelling	Helemaal eens	Eens	Niet eens, niet oneens	Oneens	Helemaal oneens
Monumentenwacht Noord-Brabant geeft in het inspectierapport onafhankelijk advies (geen commercieel belang) aan haar abonnees.	55%	43%	2%	0%	0%

Ruim de helft van de respondenten is het helemaal eens met de stelling dat Monumentenwacht Noord-Brabant in het inspectierapport onafhankelijk advies geeft aan haar abonnees (55%). Daarnaast is 43% het eens met deze stelling.

Tabel 18. Vraag 25: In welke mate vindt u het advies in het inspectierapport dat u ontvangen heeft van Monumentenwacht Noord-Brabant onafhankelijk (geen commercieel belang)? (n = 357)

Antwoord	1 (zeer onafhankelijk)	2	3	4	5 (helemaal niet onafhankelijk)
Mate van onafhankelijkheid van Monumentenwacht Noord-Brabant	69%	23%	5%	2%	1%

Een ruime meerderheid van de respondenten typeert het advies in het inspectierapport als ‘zeer onafhankelijk’, dus zonder commercieel belang (69%). Verder typeert een kwart van de respondenten dit advies als onafhankelijk (een score 2: 23%). Slechts 1% van de respondenten vindt het advies in het inspectierapport helemaal niet onafhankelijk.

3.3.3 Bekendheid met de dienstverlening

Een 3^e subdoel binnen hoofddoel Sterke en onafhankelijke wegwijzer, is het geven van bekendheid aan de dienstverlening. Daarover legden we ook enkele vragen aan abonnees voor.

Tabel 19. Indicatoren gemeten via vragenlijstonderzoek abonnees, behorend bij hoofddoel 2: Sterke en onafhankelijke wegwijzer / subdoel: Vergroten van bekendheid met de diensten

Lange termijn effecten (> 2026)	Meetbare indicator lange termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
Betere toegang tot kennis voor het brede publiek	Bekendheid dienstverlening van MWNB onder abonnees	Informatieverschaffing	Toegankelijkheid van inhoudelijke onderhoudsexpertise, zoals de externe uitvoeringsrichtlijnen (onderhoudswijzer)

Korte termijn effecten (2025)	Meetbare indicator korte termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
Toegang tot kennis voor eigenaren (abonnees) is verbeterd	Ervaren toegankelijkheid informatie onder abonnees	Informatieverschaffing	Ervaren toegankelijkheid informatie onder abonnees

Tabel 20. Vraag 26: In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	n	Helemaal eens	Eens	Niet eens, niet oneens	Oneens	Helemaal oneens
Ik kan de informatie die Monumentenwacht Noord-Brabant verstrekt makkelijk vinden (denk aan informatie via nieuwsbrieven en de website).	364	22	65	12	1	0
Ik vind de informatie die Monumentenwacht Noord-Brabant verstrekt <u>via nieuwsbrieven</u> duidelijk.	352	17	70	11	1	0
Ik vind de informatie die Monumentenwacht Noord-Brabant verstrekt <u>via de website</u> duidelijk.	325	16	66	17	1	0

Een ruime meerderheid van 87% geeft aan de informatie die Monumentenwacht Noord-Brabant verstrekt gemakkelijk te kunnen vinden. We zien dat de respondenten de informatie die via de nieuwsbrieven (88%) en via de website (82%) wordt verstrekt over het algemeen duidelijk vinden.

Vraag 27: Heeft u ideeën voor verbetering van de informatie die Monumentenwacht Noord-Brabant aan abonnees verstrekt en/of voor de wijze waarop ze deze verstrekt? Zo ja, wat zou beter of anders kunnen?

De meeste ideeën voor mogelijke verbeteringen komen van tevreden abonnees en gaan over zaken die het al positief beoordeelde werk van Monumentenwacht kunnen versterken. Het totale geanonimiseerde overzicht met ideeën is afzonderlijk van deze rapport aan Monumentenwacht Noord-Brabant verstrekt.

Ideeën die onder andere genoemd zijn, zijn bijvoorbeeld het beknopter maken van het inspectierapport door alleen nieuwe zaken te benoemen die aangepakt dienen te worden (minder copy pasten) of door in elk geval een standaard rapport te gebruiken.

Daarnaast vragen diverse respondenten om uitbreiding van de dienstverlening door meer begeleiding bij het onderhoudsproces, de prijsopgave van het te verrichten onderhoud, de subsidieaanvraag en advisering over vakbekwame aannemers of specialisten. Ook zouden ze graag ruggensteun ontvangen na verkeerd uitgevoerd werk of om te bepalen in hoeverre het herstelwerk goed is gedaan.

Tenslotte zijn er ook respondenten die ideeën aandragen na een minder goede ervaring met een inspectie of verduurzamingsadvies. Het verduurzamingsadvies wordt te oppervlakkig genoemd, de planning van de inspectie was laat of moeilijk te organiseren en het feit dat de kleine herstelwerkzaamheden door de ene inspecteur wel en de ander niet worden gedaan.

Qua informatievoorziening geven verschillende mensen aan dat ze graag meer bondige informatie willen hebben en bijvoorbeeld minder informatie over renovatie van grote gebouwen willen zien.

Resultaten hoofddoel Sterke en onafhankelijke wegwijzer

- **Toegankelijke en betaalbare dienstverlening**

Het oordeel over de prijs-kwaliteit verhouding van het inspectierapport is hoog: gemiddeld geven respondenten hiervoor een 8,2. 14% geeft er zelfs een rapportcijfer 10 voor. Ook de tevredenheid over dienstverlening is hoog: 94% is hierover (zeer) tevreden.

- **Onafhankelijke dienstverlening**

De onafhankelijkheid van MWNB wordt onderstreept door de respondenten: 98% is het (helemaal) eens met de stelling: *Monumentenwacht Noord-Brabant geeft in het inspectierapport onafhankelijk advies (geen commercieel belang) aan haar abonnees*. Ook geeft 69% aan de adviezen van MWNB zeer onafhankelijk.

- **Bekendheid met de dienstverlening**

Een ruime meerderheid van 87% geeft aan de informatie die MWNB verstrekt gemakkelijk te kunnen vinden. We zien dat de respondenten de informatie die via de nieuwsbrieven (88%) en via de website (82%) wordt verstrekt over het algemeen duidelijk vinden.

3.4 Hoofddoel 3: Toekomstbestendige monumenten die bijdragen aan de energietransitie

Een 3^e hoofddoel van Monumentenwacht Noord-Brabant is het zorgen voor toekomstbestendige monumenten die bijdragen aan de energietransitie. Daarbinnen is een subdoel geformuleerd, namelijk het verstrekken van meer verduurzamingsadviezen. Over de verduurzaming van monumenten en de rol van Monumentenwacht Noord-Brabant hierbij, legden we respondenten enkele vragen voor.

Tabel 21. Indicatoren gemeten via vragenlijstonderzoek abonnees, behorend bij hoofddoel 3: Toekomstbestendige monumenten die bijdragen aan de energietransitie / subdoel: Meer verduurzamingsadviezen

Lange termijn effecten (> 2026)	Meetbare indicator lange termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Korte termijn effecten (2025)	Meetbare indicator korte termijn effect	Activiteiten	Meetbare indicator activiteiten
Meer duurzaamheidsbewustzijn bij eigenaren	Ervaren duurzaamheidsbewustzijn bij abonnees	n.v.t.	n.v.t.

Toelichting in de vragenlijst:

Eén van de taken van Monumentenwacht Noord-Brabant is het geven van informatie en advies over het verduurzamen van monumenten. Dat kan bijvoorbeeld met een duurzaamheidsadvies. Daarnaast heeft Monumentenwacht Noord-Brabant een digitaal energieloket ([Loket Duurzame Monumenten Noord-Brabant](#)) voor monumenteigenaren gerealiseerd om u nog beter te kunnen informeren over en ondersteunen bij het verduurzamen van uw pand.

Tabel 22. Vraag 28: Wist u dat u bij Monumentenwacht Noord-Brabant terecht kunt voor informatie en advies over het verduurzamen van monumenten, voordat u deze vragenlijst ontving? (n = 377)

Antwoord	%
Ja, dat wist ik en ik heb er ook gebruik van gemaakt	16
Ja, dat wist ik maar ik heb er nooit gebruik van gemaakt	58
Nee, dat wist ik niet	26

Ongeveer drie kwart van de respondenten is ervan op de hoogte dat zij terecht kunnen bij Monumentenwacht Noord-Brabant voor informatie en advies over het verduurzamen van hun monument. 16% van de respondenten heeft hier ook gebruik van gemaakt. Ruim de helft van de respondenten was wel op de hoogte, maar heeft hier geen gebruik van gemaakt (58%). Een kwart van de respondenten was niet op de hoogte van de mogelijkheid om advies over verduurzaming in te winnen bij Monumentenwacht Noord-Brabant (26%).

Tabel 23. Vraag 29: Bent u bekend met het Loket Duurzame Monumenten Noord-Brabant? (n = 377)

Antwoord	%
Ja, en ik heb het loket ook ooit bezocht	10
Ja, maar ik ken het alleen van naam	33
Nee, ik ben hier niet bekend mee	58

Een ruime meerderheid van de respondenten is niet bekend met het Loket Duurzame Monumenten Noord-Brabant (58%). Een derde van de respondenten kent dit Loket alleen van naam (33%) en 10% heeft het Loket ook ooit bezocht.

Tabel 24. Vraag 30: Wat vond u van de informatie op het Loket Duurzame Monumenten Noord-Brabant (energieloket)? (absolute aantallen)*

Stelling	n	Helemaal eens	Eens	Niet eens, niet oneens	Oneens	Helemaal oneens
a. Door de informatie op de website van het energieloket weet ik nu welke stappen ik moet ondernemen om mijn monument (verder) te verduurzamen.	36	3	20	11	1	1
b. Door de informatie op de website van het energieloket weet ik nu met welke wet- en regelgeving ik bij het verduurzamen van mijn monument rekening moet houden.	36	4	20	11	1	0
c. Ik heb ondanks mijn bezoek aan de website van het energieloket nog vragen over hoe ik mijn monument kan verduurzamen.	34	3	11	15	3	2

* Alleen ingevuld door respondenten die het Energieloket ooit hebben bezocht. / in absolute aantallen vanwege lage respons.

In totaal hebben 36 respondenten het energieloket ooit bezocht. Van hen geven 23 respondenten aan dat zij door de informatie op de website van het energieloket nu weten welke stappen zij moeten zetten om hun monument (verder) te verduurzamen. 11 respondenten staat hier neutraal tegenover. Verder geven 24 respondenten aan dat zij door de informatie op de website van het energieloket nu weten met welke wet- en regelgeving zij rekening moeten houden bij de verduurzaming van hun monument. Ook hier geven 11 respondenten aan neutraal hiertegenover te staan. Tot slot geven 14 respondenten aan dat zij nog vragen hebben na het bezoek aan het energieloket. 15 respondenten geven aan hier neutraal in te staan, en 5 respondenten hebben geen vragen meer na het bezoeken van het energieloket.

Tabel 25. Vraag 31: Heeft u na uw bezoek aan Loket Duurzame Monumenten contact opgenomen met een duurzaamheidsadviseur? (absolute aantallen / n = 37)*

Antwoord	Absolute aantallen
Ja	13
Nee	24

* Alleen ingevuld door respondenten die het Energieloket ooit hebben bezocht. / in absolute aantallen vanwege lage respons.

13 respondenten hebben na hun bezoek aan het Loket Duurzame Monumenten contact opgenomen met een duurzaamheidsadviseur van Monumentenwacht Noord-Brabant.

Tabel 26. Vraag 32: In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stelling? (absolute aantallen/ n = 36)*

Stelling	Helemaal eens	Eens	Niet eens, niet oneens	Oneens	Helemaal oneens
Door de informatie van Monumentenwacht Noord-Brabant / het Loket Duurzame Monumenten ben ik bewuster bezig met het verduurzamen van mijn monument.	3	20	9	2	2

* Alleen ingevuld door respondenten die het Energieloket ooit hebben bezocht. / in absolute aantallen vanwege lage respons.

23 respondenten zijn het eens met de stelling dat ze door de informatie van Monumentenwacht Noord-Brabant of bezoek aan het Loket Duurzame Monumenten bewuster bezig zijn met het verduurzamen van hun monument.

Tabel 27. Vraag 33: Heeft u ooit met een adviseur van Monumentenwacht Noord-Brabant een gesprek gehad over het verduurzamen van uw monument?* (n = 377)

Antwoord	%
Ja, minder dan een jaar geleden	4
Ja, langer dan een jaar geleden	13
Nee, nooit	73
Dat weet ik niet (meer)	9

* Bijvoorbeeld een Keukentafelgesprek (quick scan) verduurzaming of een ander adviesgesprek (haalbaarheidsadvies of maatwerkadvies).

Bijna drie kwart van de respondenten heeft nooit een gesprek gehad met een adviseur van Monumentenwacht Noord-Brabant over het verduurzamen van hun monument (73%). 13% van de respondenten heeft dit gesprek langer dan een jaar geleden eens gehad, en 4% heeft het afgelopen jaar een gesprek over verduurzaming gehad met een adviseur van Monumentenwacht Noord-Brabant.

Tabel 28. Vraag 34: Heeft dit advies u geholpen bij de verduurzaming van uw monument? (absolute aantallen / n = 65)*

Antwoord	Absolute aantallen
Ja	30
Nee	20
Dat weet ik niet (meer)	15

* Alleen voorgelegd aan respondenten die ooit een adviesgesprek over verduurzaming hebben gehad / in absolute aantallen vanwege lage respons.

Van degenen die een gesprek hebben gehad met een adviseur over de verduurzaming van hun monument, geven 30 respondenten aan dat dit advies hen heeft geholpen bij de verduurzaming. Zij geven bijvoorbeeld aan dat het adviesrapport duidelijk maakte welke mogelijkheden er voor verduurzaming aan hun monument zijn. Op basis daarvan zijn acties verricht, zoals het plaatsen van zonnepanelen. Ook geeft het adviesrapport de respondenten inzicht in wat er nog kan of moet gebeuren en leren zij van de deskundigheid van en adviezen in het rapport. Verder wordt genoemd dat de adviezen veelal praktisch uitvoerbaar zijn of dat het zicht biedt op de staat van het onderhoud.

“Het heeft geholpen bij de prioritering van de te nemen maatregelen.”

“Ik leer van hun deskundigheid en adviezen.”

Verder geven 20 respondenten aan dat dit advies hen *niet* heeft geholpen bij de verduurzaming van hun monument. De meeste van deze 20 respondenten geven aan dat de verduurzaming te kostbaar of te ingrijpend is, of dat zij op dit moment niet de financiële middelen hiervoor hebben. Ook wordt meermaals aangegeven dat verduurzaming niet mogelijk is vanwege de locatie of het type monument. Verder wordt genoemd dat het rapport niet specifiek of concreet genoeg was voor hun monument – de adviezen zijn in die gevallen te algemeen.

“Daarnaast zou het plaatsen van zonnepanelen een verstoring geven aan het beeld van het monument.”

“Het was een standaard rapport, veel te lang en zonder inhoud.”

Tabel 29. Vraag 35: Zou u behoefte hebben aan zo’n adviesgesprek? (n = 276)*

Antwoord	%
Ja	34
Nee	66

* Alleen voorgelegd aan respondenten die geen adviesgesprek over verduurzaming hebben gehad.

Van de respondenten die nog geen gesprek hebben gehad over de verduurzaming van hun monument, geeft een derde aan hier wel behoefte aan te hebben (34%). Zij konden hun contactgegevens invullen en deze zijn integraal aan Monumentenwacht Noord-Brabant doorgegeven.

Twee derde van de respondenten heeft geen behoefte aan zo'n adviesgesprek (66%).

Tabel 30. Vraag 36: In welke mate is uw monument op dit moment verduurzaamd? (% / n = 376)

Antwoord	%
Mijn monument is helemaal verduurzaamd	5
Het monument is grotendeels verduurzaamd, er kan nog het een ander gebeuren	26
Het monument is enigszins verduurzaamd, er kan nog redelijk wat gebeuren	33
Het monument is niet of een beetje verduurzaamd, er kan nog veel gebeuren	29
Dat weet ik niet (meer)	7

De monumenten van de respondenten zijn in verschillende mate reeds verduurzaamd. Zo geeft 5% aan dat hun monument in het geheel verduurzaamd is. Bij een kwart is het monument grotendeels verduurzaamd, maar kan er nog wel het een en ander gebeuren (26%). Een derde van de respondenten geeft aan dat hun monument enigszins verduurzaamd is en er nog redelijk wat verduurzamingsstappen te zetten zijn (33%). Tot slot geeft 29% van de respondenten aan dat hun monument niet of een beetje verduurzaamd is en dat hierin nog veel kan gebeuren.

Tabel 31. Vraag 37: Waarom dient er nog redelijk wat of veel verduurzaamd te worden aan uw monument?
Meerdere antwoorden mogelijk. (n = 147)*

Antwoord	%
Ik heb er geen geld / financiële middelen voor (over)	32
De terugverdientijd van de investering is te lang	30
Ik weet niet wat ik nog (meer) kan verduurzamen en/of hoe ik dat moet aanpakken	27
Ik ben voor het verduurzamen afhankelijk van anderen (bijvoorbeeld van een specialist of van een vergunning van de gemeente)	26
Ik heb er geen tijd voor	7
Ik vind het niet belangrijk / niet nodig	5
Andere reden	25

* Alleen voorgelegd aan respondenten bij wie er enigszins, een beetje of niets is verduurzaamd aan het monument.

Van de respondenten die nog redelijk tot veel kunnen verduurzamen aan hun monument, geeft ongeveer een derde als reden dat dit nog niet gebeurt is dat zij hier geen geld voor (over) hebben (32%). Verder vindt 30% van de respondenten de terugverdientijd te lang. Een kwart geeft aan dat zij niet weten hoe ze de verduurzaming moeten aanpakken (27%) of dat ze voor de verduurzaming van hun monument afhankelijk zijn van anderen, bijvoorbeeld van een vergunning van de gemeente (26%).

In totaal hebben 57 respondenten een andere reden gegeven waardoor er aan hun monument nog redelijk wat of veel verduurzaamd kan worden. Er worden verschillende redenen genoemd. Zo zijn bij sommige monumentale panden de verduurzamingsmogelijkheden beperkt of niet geschikt. Met name kerken of gemeentelijke-/rijks panden worden genoemd als lastig te verduurzamen monumenten. Verder wordt door verschillende respondenten aangegeven dat zij wel willen verduurzamen, maar dit gefaseerd doen en het op de planning staat voor de (middel)lange termijn. Ook geven meerdere respondenten aan dat hun monumentaal pand wordt herbestemd of verkocht aan nieuwe eigenaren, waardoor zij op dit moment nog geen verduurzamingsmaatregelen treffen. Tot slot worden nog andere redenen genoemd, zoals de hogere leeftijd van respondenten, het gebrek aan tijd en financiële middelen, of dat zij zich nog onvoldoende in de mogelijkheden hebben verdiept.

“Het zijn allemaal monumentale gebouwen (kerken o.a.), duurzaam is belangrijk, maar mag geen schade brengen aan het zicht naar buiten!”

“Een deel van het pand heeft nog geen vaste bestemming en daarmee nog geen zicht op beschikbare financiële middelen.”

“We gaan een grote verbouwing tegemoet waarin ook een grote verduurzamingsslag gemaakt gaat worden.”

Tabel 32. Vraag 38: Zou u andere monumenteigenaren aanbevelen om abonnee te worden van Monumentenwacht Noord-Brabant? (n = 379)

Antwoord	%
Ja	91
Nee	2
Dat weet ik niet	7

Een grote meerderheid van de respondenten zou andere monumenteigenaren aanbevelen om abonnee te worden van Monumentenwacht Noord-Brabant (91%). Slechts 2% zou dit niet aanbevelen.

Resultaten hoofddoel Toekomstbestendige monumenten die bijdragen aan de energietransitie

- **Meer verduurzamingsadviezen**

Hoewel de meeste respondenten weten dat je bij MWNB terecht kan voor informatie en advies over het verduurzamen van monumenten, heeft 58% hier nooit gebruik van gemaakt.

Met het Loket Duurzame Monumenten Noord-Brabant is 58% niet bekend, 10% kent het en heeft ook ooit bezocht, 33% kent het alleen van naam.

De 36 respondenten die het loket bezocht hebben zijn met name verdeeld over de stelling *‘Door de informatie op de website van het energieloket weet ik nu met welke wet- en regelgeving ik bij het verduurzamen van mijn monument rekening moet houden.*

De meesten van hen (24) hebben na hun bezoek aan het loket geen contact opgenomen met een duurzaamheidsadviseur.

Van alle respondenten heeft bijna drie kwart (73%) nooit een gesprek gehad met een adviseur van MWNB over verduurzamen van het monument. Van de 65 mensen die wel zo’n adviesgesprek hadden, geven 30 aan dat het advies het geholpen heeft bij de verduurzaming van hun monumenten. Bij 20 mensen heeft het niet geholpen, 5 weten het niet.

Ook lijkt de behoefte aan een adviesgesprek over verduurzaming monumenten laag: 34% heeft hieraan behoefte, 66% niet. Dit is opmerkelijk aangezien 29% aangeeft dat het monument niet of een beetje is verduurzaamd en er nog veel kan gebeuren en voor 33% geldt dat het monument enigszins is verduurzaamd en er nog redelijk wat kan gebeuren.

Er zijn dus nog behoorlijk wat stappen te zetten om de monumenten van respondenten te verduurzamen maar kennelijk is er minder behoefte aan een adviesgesprek.

Genoemde redenen waarom er bij 58% van de respondenten nog redelijk wat of veel verduurzaamd kan worden, maar dit nog niet gebeurd is liggen voornamelijk op financieel vlak: 32% geeft aan er geen geld voor te hebben en 30% geeft aan dat de terugverdientijd van de investering te lang is. 27% weet niet wat ze kunnen doen om hun monument te verduurzamen of hoe ze dit moeten aanpakken.

4 Gesprekken met stakeholders

Om de directe en indirecte impact van het werk van Monumentenwacht Noord-Brabant (MWNB) in beeld te brengen, zijn we in gesprek gegaan met stakeholders. We hebben in februari 2025 twee groepsgesprekken gevoerd: één met monumenteigenaren en abonnees van MWNB (Bisdom 's-Hertogenbosch, gemeente Bergen op Zoom en gemeente Oirschot) en één met stakeholders en samenwerkende partijen uit het erfgoedveld (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Provincie Noord-Brabant en het Restauratiefonds).

Op basis van een interviewguide bespraken we hun ervaringen in de samenwerking en dienstverlening, de rol van MWNB in de instandhouding van monumenten en de invloed van MWNB op (landelijk) beleid, samenwerking en strategie. Daarnaast vroegen we naar de bredere impact van monumentenbehoud op thema's zoals toerisme, economie en leefbaarheid. De bevindingen uit deze gesprekken zijn hieronder beschreven.

4.1 Relatie en samenwerking

Uit de gesprekken met stakeholders komt naar voren dat zowel monumenteigenaren als erfgoedpartners MWNB zien als een belangrijke schakel in het erfgoedveld. MWNB fungeert als een onafhankelijke partij die zowel technisch advies als begeleiding biedt, en tegelijkertijd een brug slaat tussen eigenaren en andere erfgoedinstanties. Zowel landelijk als provinciaal en lokaal wordt MWNB gewaardeerd vanwege haar directe contact met monumenteneigenaren, waarbij MWNB optreedt als 'ogen en oren' in het veld.

Voor monumenteigenaren is MWNB dan ook vaak het eerste aanspreekpunt. In het gesprek met de gemeenten en het bisdom benadrukken zij dat monumenteigenaren de wachters zien als betrouwbare partners met veel praktijkkennis. Zij waarderen de periodieke inspecties, waarbij inspecteurs niet alleen de technische staat van een monument in kaart brengen, maar ook advies geven over noodzakelijke maatregelen. MWNB speelt zodoende een belangrijke rol bij het monitoren van de onderhoudsstaat van monumenten. Dit helpt om in een vroeg stadium onderhoudsmaatregelen te treffen en financiële verrassingen te voorkomen. Gemeenten benoemen bovendien dat MWNB hen ontzorgt door als eerste controlepunt te fungeren, nog voordat gemeentelijke vergunningprocedures of subsidies aan bod komen. Daarmee vervult MWNB een signalerende rol. Gemeenten zijn niet altijd direct betrokken bij de samenwerking tussen MWNB en eigenaren of MWNB en de provincie, wat de rol van MWNB als bruggenbouwer tussen overheden en eigenaren nog relevanter maakt.

Voor erfgoedpartners zoals de provincie, de RCE en het Restauratiefonds, is MWNB een waardevolle kennispartner. Op landelijk gebied speelt MWNB bijvoorbeeld een belangrijke rol in het verzamelen van data over de technische staat van monumenten, wat onder meer wordt gebruikt in erfgoedmonitoring en beleidsvorming. MWNB wordt daarbij niet alleen gezien als een technisch expert, maar ook als een signalerende partij die in het veld contact heeft met eigenaren en gemeenten. Dit maakt MWNB een nuttige informatiebron voor beleidsmakers.

Volgens de stakeholders ontwikkelt MWNB zich steeds meer als verbindende factor tussen verschillende erfgoedinstanties. Dit uit zich onder andere in de doorverwijzende rol die de wacht vervult: wanneer eigenaren vragen hebben over subsidieaanvragen, regelgeving of aanvullende expertise, verwijst MWNB hen gericht door naar de juiste partijen.

Uit de gesprekken komt tevens naar voren dat er ook kansen liggen om de samenwerking verder te intensiveren. Zo betrekken gemeenten MWNB niet altijd in hun erfgoedbeleid, terwijl dit juist waardevol kan zijn. Ook liggen er kansen om het werkveld bij gemeenten te vergroten en meer eigenaren gebruik te laten maken van een (gemeentelijk) abonnement. Erfgoedpartners zien daarnaast ruimte om MWNB nog sterker te positioneren als een landelijke speler binnen het erfgoedveld.

MWNB wordt door stakeholders beschouwd als een waardevolle en betrouwbare partner, mede vanwege haar onafhankelijke positie en kwaliteitsniveau. Tegelijkertijd zijn er signalen dat de samenwerking met partners verder geïntensiveerd kan worden, met name op het gebied van kennisdeling en gezamenlijke strategieën.

4.2 Werk en werkwijze

MWNB wordt geprezen om haar innovatieve en lerende werkwijze. Er is veel aandacht voor het vernieuwen van inspectiemethoden en het verbeteren van de dienstverlening. Stakeholders beschrijven MWNB als een organisatie die zich in de erfgoedwereld onderscheidt door haar praktische en technische kennis, gecombineerd met een hands-on aanpak. De werkwijze van MWNB wordt over het algemeen als effectief en deskundig ervaren. De inspecties en adviezen zien monumenteigenaren als een laagdrempelige manier om grip te houden op het onderhoud van hun panden. De rapporten en adviezen sluiten goed aan op de praktijk en worden daarnaast ingezet voor planvorming en onderhoud. De inspectierapporten zijn in de afgelopen jaren verbeterd en beter leesbaar geworden, hoewel wachters soms verschillende formats voor rapportages hanteren. Meer continuïteit en uniformiteit is hierin gewenst. Daarnaast zien monumenteigenaren ruimte voor verbetering in de inspectierapporten en vereiste

energie rapporten (t.b.v. subsidieaanvragen voor verduurzaming) bij afwijkende en meer complexe (niet standaard/ maatwerk) situaties en monumenten.

MWNB is vaak het eerste aanspreekpunt voor monumenteigenaren, waardoor ze een unieke positie heeft in het erfgoedveld. Dat maakt ook dat MWNB, naast haar eigen diensten, steeds vaker te maken krijgt met juridische en beleidsmatige vragen van eigenaren, bijvoorbeeld over regelgeving of subsidieaanvragen. Veel (kleinere) monumenteigenaren weten bijvoorbeeld niet goed welke financiële regelingen beschikbaar zijn, MWNB kan hier mogelijk een nog sterkere rol in spelen. Dit roept de vraag op of MWNB zich primair moet richten op de huidige diensten (inspecties en adviezen) of zich ook meer kan positioneren als strategisch erfgoedpartner op gebied van kennisdeling en advisering bij dergelijke vragen. Hierin valt ook te denken aan een landelijk aanspreekpunt voor monumentenwachten, om ook de samenwerking tussen wachten te versterken – zonder dat de individualiteit van de afzonderlijke wachten verloren gaat.

Verduurzaming speelt zowel in het bredere erfgoedveld als binnen MWNB een steeds grotere rol. Door haar directe contact met eigenaren kan MWNB adviseren over energiezuinige maatregelen die monumenten toekomstbestendig maken. De samenwerking met RCE en de provincie op dit vlak wordt als positief ervaren, hoewel er nog verdere professionalisering en verbreding mogelijk is. Bovendien komt uit de gesprekken naar voren dat niet alle leden (zoals gemeenten) op de hoogte zijn van het feit dat MWNB ook adviseert over verduurzaming. Op dit gebied kan MWNB dus nog verder naar buiten treden.

4.3 Impact van monumentenbehoud

Monumenteigenaren waarderen de rapporten van Monumentenwacht Noord-Brabant (MWNB) vanwege de praktische bruikbaarheid en kwaliteit. MWNB heeft vooral een signalerende rol in het tegengaan van verval en het stimuleren van onderhoud en herstel, waarbij het uiteindelijke acteren en de verantwoordelijkheid bij de monumenteigenaren ligt. De adviezen sluiten goed aan bij de praktijk en worden breed ingezet voor planvorming en onderhoud. Daarnaast zijn de rapporten nuttig bij subsidieaanvragen, zoals de SIM-regeling¹, woonhuissubsidies en verduurzamingssubsidies. Naast de technische en financiële meerwaarde van MWNB erkennen de stakeholders de bredere impact van monumenten. Goed onderhoud voorkomt verwaarlozing en draagt bij aan de aantrekkelijkheid en identiteit van steden en dorpen. Een gemeente geeft aan dat de aanwezigheid van heggen en hagen als groen erfgoed een van de aantrekkelijke kanten is van de

¹ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (n.d.) Subsidieregeling instandhouding monumenten. <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/subsidie-instandhouding-rijksmonumenten>

landschappelijke waarde van de gemeente. Wat hem betreft zou groen erfgoed ook bij de scope van MWNB horen.²

Monumenten hebben een belangrijke toeristische en economische waarde en spelen een rol in de sociale cohesie. Het bisdom ziet bijvoorbeeld dat, ondanks ontkerkelijking, kerkgebouwen nog steeds een belangrijke ruimtelijke en erfgoedfunctie vervullen binnen de gemeenschap. Hoewel MWNB in die zin geen directe impact heeft op de bredere waarde van monumenten, draagt ze dankzij haar signalerende en adviserende rol wel bij aan goed monumentenonderhoud en daarmee aan de impact van goed onderhouden monumenten op thema's als leefbaarheid, toerisme en economie.

4.4 Financiële context en positie

De provincie Noord-Brabant financiert een aanzienlijk deel van de organisatie, waardoor MWNB haar diensten tegen een laagdrempelig gereduceerd tarief kan aanbieden. Daarnaast wordt MWNB gezien als een onafhankelijke partij, omdat ze bijvoorbeeld geen restauratiewerkzaamheden uitvoert en dus niet financieel belanghebbend is bij de uitkomsten van inspecties. MWNB heeft daarmee een unieke, onafhankelijke positie, omdat zij geen commercieel belang heeft bij de uitvoering van inspecties het geven van advies. Dit onderscheidt hen van commerciële partijen in het veld en maakt dat MWNB toegankelijk is voor een brede groep eigenaren.

De provincie ziet de financiële ondersteuning van MWNB als een strategische investering in het erfgoedveld. Tegelijkertijd zijn er momenteel geen extra middelen beschikbaar voor uitbreiding, ondanks de toenemende vraag naar inspecties en advies. Ook de taken en verantwoordelijkheden van MWNB zijn in de afgelopen jaren alleen maar toegenomen. Dit heeft ertoe geleid dat MWNB in de afgelopen jaren de frequentie van inspecties heeft moeten verlagen. Hier bestaat zodoende een spanningsveld op gebied van capaciteit en middelen.

Op landelijk niveau is de financiële positie van monumentenwachten sterk afhankelijk van provinciale subsidies, wat leidt tot verschillen tussen provincies. In sommige regio's wordt de Monumentenwacht goed ondersteund, terwijl in andere gebieden nauwelijks financiële middelen beschikbaar zijn voor erfgoedbehoud. Dit heeft gevolgen voor de continuïteit en het aanbod van diensten voor landelijke monumentenwachten. Op rijksniveau is er geen structurele financiering voor monumentenwachten, hoewel er wel indirecte samenwerking is via projecten en kennisontwikkeling. De subsidierelatie tussen provincie en MWNB blijft een punt

² MWNB biedt deze diensten wel aan maar maakt gebruik van andere monumentenwachten in het land voor groeninspecties.

van aandacht, vooral met het oog op de toekomstbestendigheid van de organisatie.

4.5 Toekomstperspectief

Uit de gesprekken blijkt dat het werk MWNB van grote meerwaarde is voor het erfgoedveld. In de gesprekken komt echter óók naar voren dat er nog veel kansen liggen om haar rol verder te versterken en haar impact verder te vergroten.

Een belangrijke aanbeveling van stakeholders is dat MWNB zichzelf minder bescheiden mag opstellen, en haar positie als essentiële speler in het erfgoedveld nog meer mag claimen. Met name in tijden van afnemend vertrouwen in de overheid heeft MWNB als onafhankelijke partij een sterke positie. Een suggestie is om de samenwerking tussen de verschillende Monumentenwachten in Nederland te versterken en een meer uniform beleid te ontwikkelen. Dit kan bijdragen aan een grotere impact en een stevigere positie in de erfgoedsector.

Niet alleen de zichtbaarheid in de landelijke erfgoedsector, maar ook de zichtbaarheid richting monumenteigenaren kan verder worden verstevigd. Zo zijn bijvoorbeeld (nog) niet alle leden en monumenteigenaren goed op de hoogte van de ondersteuning die MWNB kan bieden bij verduurzamingsvraagstukken. Daarnaast werken sommige gemeenten zeer intensief samen met MWNB, terwijl anderen hier nog weinig gebruik van maken. Hier ligt een kans om hun zichtbaarheid en deze samenwerking te versterken, bijvoorbeeld door MWNB een actievare rol te geven in gemeentelijk erfgoedbeleid en/of de collectieve abonnementen voor gemeentelijke monumenten verder te ontwikkelen, zodat meer eigenaren bereikt kunnen worden. Uit de gesprekken blijkt bovendien dat particuliere monumenteigenaren vaak moeite hebben om hun weg te vinden in het erfgoedveld. Mogelijk kan MWNB hierin meer een gidsfunctie vervullen.

Ook wordt gewezen op de noodzaak om jonge vakmensen aan te trekken en op te leiden. De instroom in het ambachtelijke werkveld loopt terug, wat op termijn gevolgen kan hebben voor de instandhouding van monumenten. MWNB kan hierin een rol spelen door als kennispartner te fungeren en samenwerking te zoeken met opleidingsinstituten en vakorganisaties.

MWNB zelf, maar ook de stakeholders, zien dat MWNB te maken heeft met een groeiende vraag, maar dat de capaciteit niet meegroeit. Dit vraagt om structurele oplossingen, zowel op financieel als organisatorisch vlak.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Met het Impactonderzoek wilden we achterhalen wat de impact van het werk van Monumentenwacht Noord-Brabant is. In de conclusies beschrijven we deze impact langs de drie hoofddoelen.

Hoofddoel 1: Behoud van monumenten

Uit het vragenlijstonderzoek onder abonnees is gebleken dat 94% van de respondenten door de inspectie van MWNB weten wat de onderhoudsstaat van hun monument is en ook wat er komende jaren aan onderhoud moet gebeuren. Ook is vrijwel iedereen (zeer) tevreden over de kwaliteit van het inspectierapport. De adviezen in het rapport worden door veel abonnees geheel of grotendeels uitgevoerd. Meer dan drie kwart van de abonnees geven aan dat door inspecties en adviezen van MWNB de staat van hun monument in de afgelopen jaren is verbeterd en dat het monument minder goed zou zijn onderhouden zonder de inspecties van MWNB, aldus twee derde van de respondenten. Verder zorgen de inspecteurs bij bijna drie kwart van de inspecties voor kleine herstel- en onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. De impact van MWNB op het behoud van monumenten is derhalve in de ogen van de abonnees hoog tot zeer hoog te noemen.

Ook in de gesprekken met stakeholders is naar voren gekomen dat MWNB een belangrijke rol speelt in het behoud van monumenten. De impact van de inspecties en adviezen is hoog te noemen; ze worden gebruikt bij het prioriteren van onderhoudswerkzaamheden, het zoeken van financiering voor het onderhoud en het daadwerkelijk uitvoeren van onderhoud.

De indirecte impact van het werk van MWNB is divers. Als monumenten goed onderhouden worden door het werk van MWNB dan heeft dit zeker impact op verschillende aspecten in de samenleving. De stakeholders geven aan dat monumenten en bijvoorbeeld kerken toeristische trekpleisters kunnen zijn waar sommige gemeenten specifieke fietstochten voor uitzetten. Daarmee is er sprake van indirecte impact op economische activiteiten in de recreatie en toerisme branche. Ook hebben deze monumenten impact op de landschappelijke waarde van een gebied. De impact op de sociale cohesie in een gebied wordt vooral gezien daar waar vrijwilligers zich inzetten voor het behoud van erfgoed en monumenten.

De specialistische vakkennis wordt gewaardeerd. Deze zou eventueel verbreed kunnen worden naar landschappelijke kennis vanwege landschapserfgoed.

Hoofddoel 2: Sterke en onafhankelijke wegwijzer

De abonnees die de vragenlijst hebben ingevuld geven een 8,2 voor de prijs-kwaliteit verhouding van het inspectierapport. Ze zijn ook vrijwel allemaal (94%) zeer tevreden over de dienstverlening van MWNB. Verder onderstreept vrijwel iedere respondent de onafhankelijkheid van de adviezen van MWNB. Kijken we naar informatievoorziening dan zien we ook een overwegend positief beeld: Een ruime meerderheid van bijna 90% geeft aan dat ze de informatie die MWNB verstrekt gemakkelijk kunnen vinden en dat ze de informatie die via de nieuwsbrieven (88%) en via de website (82%) wordt verstrekt over het algemeen duidelijk vinden.

Op basis van de resultaten van het vragenlijstonderzoek onder abonnees kunnen we concluderen dat de impact die MWNB maakt op het doel een sterke en onafhankelijke wegwijzer te zijn, (zeer) hoog is.

Uit de gesprekken met stakeholders kunnen we dezelfde conclusie trekken. De MWNB wordt ook door hen gezien als een sterke en onafhankelijke wegwijzer. Juist vanwege de stevige relatie met de praktijk van monumenten vanwege de laagdrempelige toegang tot hun kennis en expertise.

MWNB heeft een stevige basis, maar verdere professionalisering en samenwerking met andere partijen kan de organisatie helpen om haar impact te vergroten, aldus de stakeholders. De uitdaging ligt in het vinden van een balans tussen onafhankelijkheid, samenwerking en financiering, waarbij MWNB haar rol als betrouwbare en deskundige partner in de erfgoedsector kan blijven vervullen. Uit de gesprekken blijkt duidelijk de meerwaarde van het werk van MWNB op de instandhouding van monumenten. Tegelijkertijd mag MWNB nog zichtbaarder zijn en haar positie versterken, zowel richting monumenteigenaren als landelijke en regionale erfgoedpartners. MWNB is terughoudend in het werven van meer abonnees omdat ze meer werk niet aankan binnen de huidige subsidie van de provincie. Vanuit de vraag om meer specialistisch advies rond erfgoedbehoud en verduurzaming roepen stakeholders MWNB toch op te durven groeien.

MWNB heeft een unieke positie in het erfgoedveld: dicht bij de eigenaren, maar ook in contact met beleidsmakers. De uitdaging voor de komende jaren is om deze positie verder te versterken en tegelijkertijd flexibel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, zoals verduurzaming en veranderende financieringsstromen.

Hoofddoel 3: Toekomstbestendige monumenten die bijdragen aan de energietransitie

Hoewel de meeste respondenten weten dat je bij MWNB terecht kan voor informatie en advies over het verduurzamen van monumenten, heeft 58% hier nooit gebruik van gemaakt. 58% van de respondenten is niet bekend met het digitale energieloket van MWNB (Loket Duurzame Monumenten Noord-Brabant) en een derde kent het wel maar alleen van naam. Ook heeft bijna drie kwart nog nooit een adviesgesprek gehad met een adviseur van MWNB over verduurzamen van het monument. De behoefte aan zo'n gesprek lijkt ook klein, terwijl respondenten wel nog een en ander aan hun moment zouden kunnen verduurzamen. Soms is dit nog niet gedaan vanwege financiële motieven (geen geld beschikbaar of terugverdientijd te lang), soms uit meer praktische redenen: niet weten hoe men de verduurzaming moet aanpakken.

De impact van MWNB op het hoofddoel Toekomstbestendig monumenten die bijdragen aan de energietransitie lijkt, op basis van de resultaten van het onderzoek onder abonnees, dus nog relatief laag. Er liggen kansen voor MWNB om hierop in te springen, we formuleren ze bij de aanbevelingen in de volgende paragraaf.

Wanneer het gaat op de impact die MWNB maakt op de verduurzaming van monumenten om zo bij te dragen aan de energietransitie is de impact van MWNB laag te noemen. Hiervoor is nog veel werk aan de winkel volgens de stakeholders; specifieke vakkennis over monumenten is immers wenselijk in deze transitie.

5.2 Aanbevelingen

Uit het vragenlijstonderzoek en de gesprekken met stakeholders komen verschillende aanbevelingen voor MWNB naar voren. We groeperen ze naar de hoofddoelen van MWNB.

Hoofddoel 1: Behoud van monumenten

1 Uniformiteit in werkwijze: De inspectierapporten zijn van hoge kwaliteit en in de afgelopen jaren ook beter leesbaar geworden. Wachters hanteren echter niet altijd hetzelfde format voor het rapport, wat de continuïteit en uniformiteit niet ten goede komt.

Verbetersuggesties vanuit abonnees: Ideeën die onder andere genoemd zijn, zijn bijvoorbeeld het beknopter maken van het inspectierapport door alleen nieuwe zaken te benoemen die aangepakt dienen te worden (minder copy pasten) of door in elk geval een standaard rapport te gebruiken. Daarnaast vragen diverse respondenten om uitbreiding van de dienstverlening door meer

begeleiding bij het onderhoudsproces, de prijsopgave van het te verrichten onderhoud, de subsidieaanvraag en advisering over vakbekwame aannemers of specialisten. Deze wens van sommige respondenten kan op gespannen voet staan met de wens van MWNB om onafhankelijk te zijn.

Ook zouden sommige abonnees graag ruggensteun ontvangen na verkeerd uitgevoerd werk of om te bepalen in hoeverre het herstelwerk goed is gedaan.

- 2 Verbeterde aansluiting met gemeenten:** Sommige gemeenten werken intensief samen met MWNB, terwijl anderen hier nog weinig gebruik van maken. Er ligt een kans om deze samenwerking te versterken. Gemeenten kampen vaak met een gebrek aan erfgoedkennis en/of capaciteit. MWNB kan hier een brugfunctie vervullen en eigenaren beter ondersteunen in hun interactie met lokale overheden.

- 3 Verder onderzoek naar de impact van onderhouden monumenten op de fysieke en sociale leefomgeving:** De meer indirecte impact van het werk van MWNB op de fysieke en sociale leefomgeving kan op basis van bijvoorbeeld literatuuronderzoek sterker voor het voetlicht worden gebracht. Zo kan de economische meerwaarde van monumenten beter worden ingeschat en hun impact op de beleidsthema's van Levendig Brabant.

Hoofddoel 2: Sterke en onafhankelijke wegwijzer

- 4 Betere landelijke samenwerking:** Erfgoedpartners zagen kansen om MWNB een meer leidende rol te geven binnen de landelijke monumentenwachten, bijvoorbeeld op het gebied van kennisdeling en verduurzaming. Er wordt gepleit voor een meer uniforme aanpak tussen de verschillende Monumentenwachten, zonder de eigen identiteit van de provinciale organisaties te verliezen. MWNB als trekker hiervoor en als landelijk aanspreekpunt zou dit proces kunnen versterken.
- 5 Betere zichtbaarheid en profilering (zowel op grote als 'kleine' schaal):** MWNB wordt breed gewaardeerd, maar kan zichzelf nog sterker positioneren als dé erfgoedexpert. Dit vraagt om minder bescheidenheid en meer actieve betrokkenheid in beleidsdiscussies. Particuliere monumenteneigenaren hebben vaak moeite om hun weg te vinden in het erfgoedveld. MWNB kan hierin mogelijk nog meer een gidsfunctie vervullen.

- 6 Kennispartner in vakmanschap en ambacht:** Er is zorg over het verdwijnen van specialistische kennis en het gebrek aan jonge instroom in de erfgoedsector. MWNB kan hierin een rol spelen door samenwerkingen aan te gaan met onderwijsinstellingen en ambachtelijke bedrijven.
- 7 Uitbreiding van abonneebestand en financiering:** MWNB heeft een stabiel ledenbestand maar er is ruimte voor groei. Dit kan bijdragen aan een bredere impact. Tegelijkertijd vraagt dit om investeringen in de organisatie en capaciteit, vanwege de toegenomen vraag naar de diensten die MWNB aanbiedt. Ook bevelen we aan de subsidierelatie met de provincie Noord-Brabant te bezien: met een langdurige in plaats van jaarlijkse subsidieafpraak met de provincie Noord-Brabant kan MWNB beter meerjarig beleid ontwikkelen.

Hoofddoel 3: Toekomstbestendige monumenten die bijdragen aan de energietransitie

- 8 Meer bekendheid geven aan kansen voor verduurzaming monumenten:** Uit het vragenlijstonderzoek onder abonnees komt naar voren dat relatief weinig abonnees bekend zijn met het digitaal energieloket en met de mogelijkheid om door MWNB geadviseerd te worden over de verduurzaming van hun monument. Ruim een kwart geeft aan niet te weten wat ze nog meer kunnen verduurzamen of niet te weten hoe ze dit kunnen aanpakken, er is dus zeker wel behoefte aan (praktische) informatie. Mogelijk wordt die informatie wel gedeeld op het digitaal energieloket maar is dit niet voldoende bekend onder abonnees.

Bijlage A: Achtergrondkenmerken vragenlijstonderzoek

Hieronder beschrijven we de 387 respondenten naar achtergrondkenmerken.

Tabel 33. Heeft u als abonnee één of meer dan één monument aangemeld voor inspecties door Monumentenwacht Noord-Brabant?

Aantal monumenten	abs	%
1 monument	304	79
Meerdere monumenten	83	21
Totaal	387	100

Tabel 34. Wat is de beschermingsstatus van uw monument? Meerdere antwoorden mogelijk.

Beschermingsstatus	abs	%
Rijksmonument	232	60
Gemeentelijk monument	142	48
Overig monument (bijvoorbeeld beeldbepalend pand, bescherm stads-/dorpsgezicht)	30	8

Tabel 35. Wat voor type monument heeft u? Meerdere antwoorden mogelijk.

Type monument	abs	%
Monumentaal gebouw	369	95
Historisch interieur	18	5
Archeologisch monument	10	3

Tabel 36. In welk van onderstaande regio's in Noord-Brabant bevindt zich uw monument?

Regio	abs	%
West-Brabant	113	29
Midden-Brabant	76	20
Noordoost-Brabant	87	22
Zuidoost-Brabant	111	29
Totaal	387	100

HET pon | telos